

TDRI THAILAND
DEVELOPMENT
RESEARCH
INSTITUTE

รูปแบบและแนวทางการจัดบริการ
ทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร
ที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกันตน

ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง

ดร. บุญวรา สุมะโน เจนพิงพร และ คณะ
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

มีนาคม 2564

“ประกันสังคม” ให้สิทธิผู้ประกันตน กรณีคลอดบุตร
ตั้งแต่ขั้นตอนของการดูแลสุขภาพ การดูแลครรภ์ ไปจนถึง การเลี้ยงดูบุตร

สิทธิก่อนตั้งครรภ์
(สิทธิเจ็บป่วย)

สิทธิระหว่างตั้งครรภ์
ถึงหลังคลอด

สิทธิสงเคราะห์บุตร

- การตรวจสุขภาพ และ การรักษาภาวะเจ็บป่วย
- การรับคลอด (สิทธิเจ็บป่วย)
- ค่าบริการทางการแพทย์กรณีคลอดบุตร เหมาะจ่าย 15,000 บาทต่อกรณีคลอดบุตร 1 ครั้ง
  - รวมบริการทำงานเป็น ตามแพทย์ ประกันสังคมฯ 66
  - เบิกหลังคลอดหรือหลังแท้งบุตร
- เพิ่มค่าตรวจครรภ์และฝากครรภ์ 5 ครั้งตามเวลาที่หนด รวมไม่เกิน 1,500 บาท
- เงินสงเคราะห์การหยุดงาน ร้อยละ 50 ของค่าจ้างเฉลี่ย รวม 90 วัน (เงินเดือน 15,000 บาท เบิกได้ 22,500 บาท)
- เงินสงเคราะห์บุตร 800 บาท/บุตร 1 คน ตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 6 ปี เบิกได้คราวละไม่เกิน 3 คน

เพิ่มค่าตรวจครรภ์ (ใน 15,000 บาทมีค่าตรวจครรภ์แล้ว)

เพื่อจูงใจให้มีการฝากครรภ์ตามกำหนดเวลา

สิทธิ-หว่างตั้งครรภ์ ถึงหลังคลอด

- เพิ่มค่าตรวจครรภ์และฝากครรภ์ 5 ครั้งตามเวลาที่กำหนด รวมไม่เกิน 1,500 บาท

- ผู้ประกันตนสำรองจ่ายก่อน แล้วนำใบเสร็จมาเบิก
  - ช่วงอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ จ่าย 500 บาท
  - ช่วงอายุครรภ์มากกว่า 12 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 20 สัปดาห์ จ่าย 300 บาท
  - ช่วงอายุครรภ์มากกว่า 20 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 28 สัปดาห์ จ่าย 300 บาท
  - ช่วงอายุครรภ์มากกว่า 28 สัปดาห์ แต่ไม่เกิน 32 สัปดาห์ จ่าย 200 บาท
  - ช่วงอายุครรภ์มากกว่า 32 สัปดาห์ ถึง 40 สัปดาห์ขึ้นไป จ่าย 200 บาท
- เป็นเงินส่วนเพิ่ม เพื่อส่งเสริมให้มีการฝากครรภ์ตามช่วงเวลา
- หญิงมีครรภ์ทุกคนยังมีสิทธิ์ฝากครรภ์ทุกที่ที่ปรึกษาสิทธิ์ของ สปสช. ด้วย

ผู้ประกันตนฝ่ายหญิงได้รับเงินชดเชยการหยุดงาน

มากที่สุด 22,500 บาท

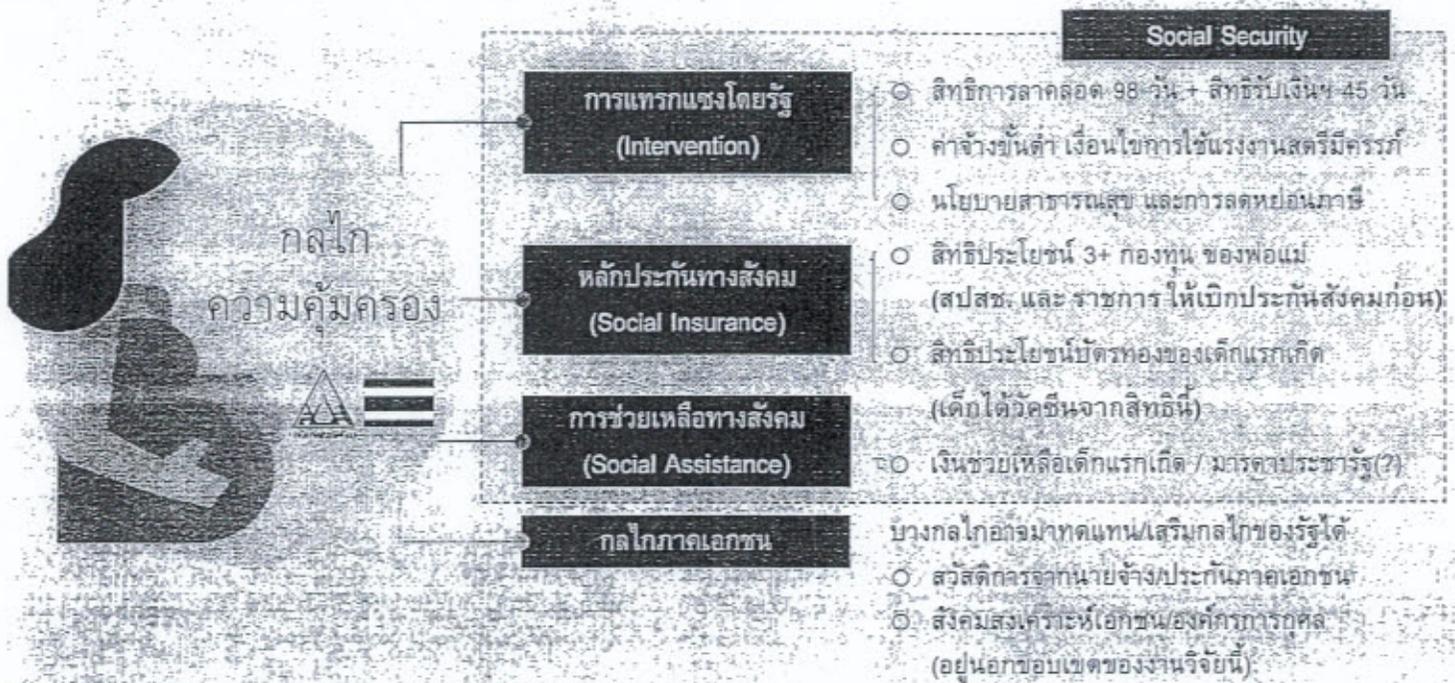

สิทธิ-หว่างตั้งครรภ์ ถึงหลังคลอด

- เงินสงเคราะห์การหยุดงาน ร้อยละ 50 ของค่าจ้างเฉลี่ย รวม 90 วัน (เงินเดือน 15,000 บาท เบิกได้ 22,500 บาท)

- ให้กับกรณีผู้ประกันตนฝ่ายหญิง
- ใช้สิทธิ์ได้ไม่เกิน 3 ครั้ง
- กฎหมายแรงงาน ให้สิทธิชดเชยการหยุดงาน 90 วัน
  - ประกันสังคมจ่ายร้อยละ 50 จำนวน 90 วัน *50% 100% จำนวน 15 วัน*
  - นายจ้างจ่ายร้อยละ 50 จำนวน 90 วัน
- เงินชดเชยคำนวณจากฐานรายได้ (อาจจะไม่เท่ากับรายได้จริง)
  - ม. 33 ฐานรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท/เดือน (ร้อยละ 50 = ไม่เกิน 7,500 บาท/เดือน)
  - ม. 39 ฐานรายได้ 4,800 บาท/เดือน (ร้อยละ 50 = 2,400 บาท/เดือน)

ในภาพใหญ่กลไกการคุ้มครองมารดาคลอดบุตรในไทยไม่ได้มีแค่ประกันสังคม

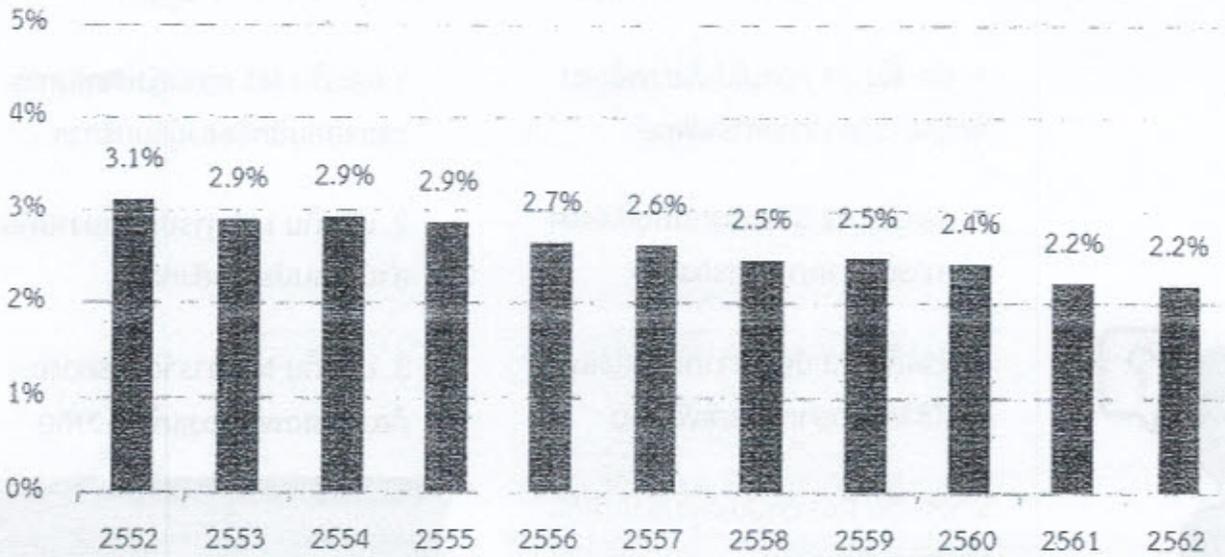
กองทุนประกันสังคมบริหารสิทธิประโยชน์กรณีคลอดบุตร ในกองทุน 4 กรณี (เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ และตาย)

กองทุนภายใต้การบริหารของสำนักงานประกันสังคมของไทยจะประกอบด้วย 5 กองทุนย่อย คือ

1. กองทุน 4 กรณี (เจ็บป่วย คลอดบุตร ทูพพลภาพ และตาย)	บังคับแบบบังคับใช้รอบ (Mandatory Scheme)
2. กองทุน 2 กรณี (สงเคราะห์บุตร และชราภาพ)	
3. กองทุนสงเคราะห์ว่างงาน	
4. กองทุนมาตรา 40 (สิทธิประโยชน์ทั่วไป)	บังคับแบบสมัครใจเข้าร่วม (Voluntary Scheme)
5. กองทุนมาตรา 40 (บำนาญชราภาพ)	

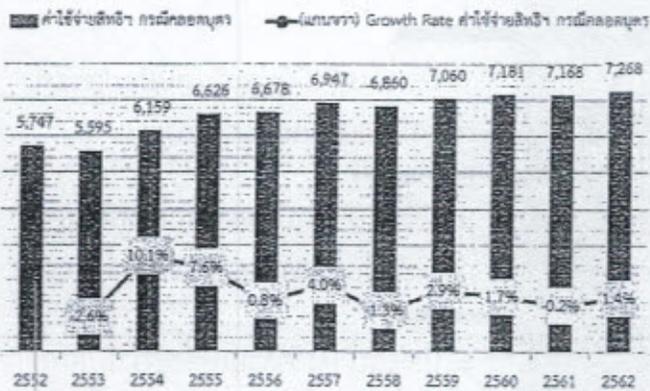
คนประกันสังคมมีส่วนคนใช้สิทธิคลอดบุตรลดลง

จำนวนครั้งการรับบริการฯ กรณีคลอดบุตร ต่อ จำนวนผู้ประกันตน ม.33 และ ม.39

ค่าใช้จ่ายกรณีคลอดบุตร มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ค่าใช้จ่ายกองทุนประกันสังคมกรณีคลอดบุตร (หน่วย: ล้านบาท)

ค่าใช้จ่ายสิทธิฯ กรณีคลอดบุตร ต่อครั้ง (หน่วย: บาทต่อครั้ง)

สรุปประเด็นปัญหา

4 ประเด็นสำคัญด้านการจัดสิทธิฯ

1. ประเด็น P1 ความไม่เพียงพอของอัตราค่าบริการทางการแพทย์
2. ประเด็น P2 ผู้ประกันตนมือปสรรคทางการแพทย์จากการสำรองจ่าย
3. ประเด็น P3 ปัญหาจากเม็อบไซและการใช้สิทธิค่าฝากครรภ์เพิ่มเติม
4. ประเด็น P4 ความเหลื่อมล้ำในสิทธิชดเชยการหยุดงาน

+ 3 ประเด็นสำคัญด้านการบริหารฯ

1. ประเด็น M1 ความยุ่งยากในการตรวจสอบสิทธิของผู้รับบริการ
2. ประเด็น M2 การประสานงานกับสำนักงานประกันสังคม
3. ประเด็น M3 การจัดการความต้องการเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

เพิ่มเติม

ทบทวนประเด็นปัญหาหลัก: การจัดสิทธิประโยชน์กรณีคลอดบุตร

พื้นฐาน

- มีการปรับสิทธิมาแล้วหลายครั้ง
- ผู้ประกันตนพอใจแบบเหมาจ่ายและเป็นวิธีจ่ายที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของแรงงาน
- เงินให้เพียงพอสำหรับบริการในระดับพื้นฐาน
- การให้สิทธิชดเชยหยุดงานเป็นไปอย่างมีมาตรฐานสากล และเทียบเท่ากับกองทุนอื่น ยกเว้นเรื่องสิทธิคนพอ (ซึ่งอาจไม่ใช่เรื่องของประกันสังคมเพียงฝ่ายเดียว)

4 ประเด็นสำคัญด้านการจัดสิทธิฯ

1. ประเด็น P1 ความไม่เพียงพอของอัตราค่าบริการทางการแพทย์
2. ประเด็น P2 ผู้ประกันตนมือปสรรคทางการแพทย์จากการสำรองจ่าย
3. ประเด็น P3 ปัญหาจากเม็อบไซและการใช้สิทธิค่าฝากครรภ์เพิ่มเติม
4. ประเด็น P4 ความเหลื่อมล้ำในสิทธิชดเชยการหยุดงาน (สิทธิคนพอ)

ผลการสำรวจค่าบริการทางการแพทย์

รายการค่าใช้จ่าย	สถานพยาบาลของรัฐ	สถานพยาบาลเอกชน
ค่าฝากครรภ์ (บาทต่อครั้ง)		
ค่าฝากครรภ์ครั้งแรกเฉลี่ย	1,650	4,630
ค่าฝากครรภ์ครั้งถัดไปเฉลี่ย	740	1,750
แพ็คเกจฝากครรภ์เฉลี่ย	-	13,040
ค่าคลอดบุตร (บาทต่อครั้ง)		
ค่าคลอดปกติเฉลี่ย	10,290	18,600
ค่าผ่าคลอดเฉลี่ย	20,730	28,230
ค่าห้อง รวมค่าอาหาร (บาทต่อคืน)		
ค่าห้องธรรมดาเฉลี่ย	940	3,860
ค่าห้องพิเศษเฉลี่ย	2,260	7,020
แพ็คเกจคลอดบุตร รวมค่าคลอด ค่าห้องและค่าอาหาร ไม่รวมค่าฝากครรภ์ (บาทต่อแพ็คเกจ)		
แพ็คเกจคลอดปกติเฉลี่ย	-	32,550
แพ็คเกจผ่าคลอดเฉลี่ย	-	45,430

- ราคาของ ก.สาธารณสุข + ราคา กรมบัญชีกลาง -> อัตราค่าบริการกรณีของ บัตรทองกับข้าราชการ กำหนดเป็นราย รายการ
- ซึ่งประมาณการลำบาก เพราะการ คลอดแต่ละครั้ง ในแต่ละสถาน พยาบาล มีการกำหนดรายละเอียดของ รายการที่แตกต่างกัน
- คณะผู้วิจัยทำการสำรวจราคา จากทั้งการลง พื้นที่และสัมภาษณ์เพิ่มเติม (รายละเอียดใน รายงาน)
- โดยเฉลี่ยเงินที่ประกันสังคมให้ 15,000 + 1,500 บาท จะพอแค่ในกรณีผ่าท้องและ คลอดปกติที่สถานพยาบาลของรัฐ

1. ประเด็น P1 ความไม่เพียงพอของอัตราค่าบริการทางการแพทย์

ถ้าจะจ่ายเงินให้เพิ่มกรณีผ่าคลอดตามข้อบังคับ กว-แตรกซ้อนขณะตั้งครรภ์

<p>ทางเลือก 1</p> <p>จ่ายทั้งหมดให้สถานพยาบาล แบบบัตรทอง</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้ประกันตนถูกจำกัด สถานพยาบาล 	<p>ทางเลือก 2</p> <p>จ่ายเพิ่มให้สถานพยาบาล</p> <ul style="list-style-type: none"> • เหมาร้อย 15,000 บาท • สถานพยาบาลเบิกเพิ่มได้กรณี ผ่าคลอด กว-แตรกซ้อนขณะ ตั้งครรภ์ 	<p>ทางเลือก 3</p> <p>จ่ายเพิ่มผู้ประกันตน</p> <ul style="list-style-type: none"> • เหมาร้อย 15,000 บาท • ผู้ประกันตนเบิกเพิ่มได้กรณี ผ่าคลอด กว-แตรกซ้อนขณะ ตั้งครรภ์
---	--	---

- ทางเลือกอื่นๆ .....
- ถ้าเลือก 2-3 อัตราควรเป็นเท่าไร? .....
- เกณฑ์ในการจ่ายควรเป็นอะไรบ้าง .....

ประเด็น P3 ปัญหาจากเงื่อนไขและการใช้สิทธิค่าฝากครรภ์เพิ่มเติม

สภาพปัญหา

- ผู้ประกันตนเกิดความสับสนและไม่เข้าใจในการเบิกค่าฝากครรภ์เพิ่มเติม เนื่องจากเงื่อนไขที่กำหนดให้เบิกตามช่วงอายุครรภ์มีความยุ่งยากและสับสนกับสิทธิฝากครรภ์ฟรีตามโครงการ "ฝากท้องทุกที่ฟรีทุกสิทธิ" ของ สปสช.
- ขั้นตอนการเบิกจ่ายมีความลำบากยุ่งยากที่จะต้องเตรียมและจัดเก็บเอกสาร
- สถานพยาบาลบางแห่งเห็นว่าการประกันสังคมให้ค่าฝากครรภ์เพียง 1,000 บาท (ก่อน พ.ศ. 2564) ขณะที่ สปสช. ระบุว่าเงินค่าคลอดบุตรมาจ่ายแต่เดิมได้รวมค่าฝากครรภ์เอาไว้แล้ว (1,000 บาท เป็นเสมือนโบนัส)

ข้อสังเกต

- สิทธิฝากครรภ์ฟรีตามโครงการ "ฝากท้องทุกที่ฟรีทุกสิทธิ" ของ สปสช. ไม่ได้เข้าถึงได้ง่ายในทุกที่
- มีตัวอย่างผู้ถือสิทธิบัตรทองที่ถูกสถานพยาบาลรัฐปฏิเสธการให้บริการตามสิทธินี้

ประเด็น P4 ความเหลื่อมล้ำในสิทธิชดเชยการหยุดงาน

สภาพปัญหา

- บางรัฐสามารถหยุดงานเพื่อคลอดบุตรได้ 98 วัน หรือคิดเป็น 14 สัปดาห์
- ยังไม่ถึงมาตรฐานการคุ้มครองแรงงาน R191 ที่แนะนำให้ภาครัฐหยุดงานได้อย่างน้อย 18 สัปดาห์
- แต่ไทยให้สิทธิเทียบเท่าหลายประเทศและตรงตามมาตรฐานการคุ้มครองแรงงาน C183 แล้ว ยกเว้นเวียดนามที่มีบริบทเฉพาะ
- สิทธิที่ยังไม่เท่าเทียม คือ เงินชดเชยการหยุดงานของฝ่ายสามเพื่อช่วยภรรยาคลอด ซึ่งมีหลายประเทศให้สิทธินี้
  - ของไทยปัจจุบัน มีเพียงสิทธิข้าราชการที่ให้ฝ่ายสามมีลาหยุดได้ 15 วัน ภายใน 30 วันตั้งแต่ภรรยาคลอด โดยยังคงได้รับเงินเดือน
  - มีเงื่อนไขคือ ใหลาหยุดได้ไม่เกิน 15 วันทำการ และไม่ติดต่อกัน 15 วัน

ข้อสังเกต

- การกำหนดสิทธิวันลาและเงินชดเชยการลาเพื่อช่วยภรรยาคลอดบุตร ต้องมีการหารือและตกลงร่วมกันในหน่วยงานภาครัฐระดับประเทศ เพื่อกำหนดผู้รับผิดชอบจ่ายค่าจ้างในวันลาดังกล่าว
- = เป็นประเด็นที่ต้องตกลงกับหน่วยงานที่มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานสวัสดิการแรงงาน